

Pandemi Döneminde Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştığı Problemler ve Çözüm Yolları

DOI: 10.26466/opus.883814

*

Banu Ergüç Şahan* – **Hanifi Parlar****

* Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Şehit Askeri Çoban İlkokulu, İstanbul/Türkiye

E-Posta: apelia_22@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-5969-9376](https://orcid.org/0000-0002-5969-9376)

** Doç.Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İstanbul/Türkiye

E-Posta: hparlar@ticaret.edu.tr

ORCID: [0000-0002-6313-6955](https://orcid.org/0000-0002-6313-6955)

Öz

Bu çalışmanın amacı pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemlere ilişkin öğretmen görüşlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma modellerinden betimleyici fenomenolojik desen kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın örnekleme amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin resmi okullarda çalışması ve sınıf öğretmeni olması kriteri doğrultusunda; çalışma grubunu, Nisan 2020- Ağustos 2020 döneminde 1-4. Sınıflarda derse giren 16 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, ilgili alan yazın taramasından sonra araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar içerik analizi yöntemiyle analizi yapılmıştır. Bu sorularla belirlenen dört ana tema altında veriler incelenmiştir. Bu ana temalar sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarla baş etme biçimleri ve duyguları, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakışı, uzaktan eğitimin avantajları, uzaktan eğitimin dezavantajlarıdır. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenleri “Hibrit Model Eğitim” uygulamalarının öğrenci ve öğretmenler için verimsiz oluşuna dikkat çekmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin üzerinde durduğu bir diğer nokta ise EBA platformu içerisindeki içerik havuzunun genişletilmesine yöneliktir. Araştırma sonucundaki şu önerilere ulaşılmıştır. Hibrit modelin eğitim sistemimize adaptasyonunda öğrencilerin devam durumları isteğe bağlı şekilde yönetilmemelidir. EBA TV yayınları okullarda aktif olarak derslere giren öğretmenlerce takip edilerek; verilecek izleme görevleri ya da izlenen konuyla ilgili derste devam çalışmalar yapılması suretiyle derslere adapte edilmelidir. EBA TV derslerinin içerik geliştirici ekipleri gibi EBA platformu için içerik hazırlama ekipleri kurulmalı ve EBA platformundaki konu anlatım, etkinlik ve soru havuzlarının sayısı artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Sınıf Öğretmeni, Dijital İçerikler

Problems Encountered by Classroom Teachers During the Pandemic Period and Solutions

*

Abstract

The aim of this study is to examine teachers' views on the problems faced by classroom teachers during the pandemic period. The research has been prepared using descriptive phenomenological design, one of the qualitative research models. The sample of the study was determined by purposeful sampling method. The study group of the research 1-4. It consists of 16 classroom teachers who teach in classes. The data of the research were obtained through semi-structured interview questions prepared by the researchers after the relevant literature review. The data were analyzed under four main themes determined by these questions. These main themes are the classroom teachers' way of coping with new situations and their feelings, the classroom teachers' view of distance education, the advantages of distance education, and the disadvantages of distance education. According to the results of the research, classroom teachers drew attention to the ineffectiveness of "Hybrid Model Education" practices for students and teachers. Another point that classroom teachers emphasize is to expand the content pool in the EBA platform. The following suggestions at the end of the research are important. In the adaptation of the hybrid model to our education system, students' attendance should not be managed voluntarily. EBA TV broadcasts are followed by teachers who actively attend classes in schools; It should be adapted to the lessons by carrying out follow-up tasks to be given or by doing follow-up studies on the subject being watched. Like the content developer teams of EBA TV courses, content preparation teams for the EBA platform should be established and the number of lectures, activities and question pools on the EBA platform should be increased.

Keywords: Distance Education, Classroom Teacher, Digital Contents.

Giriş

Dünya, oluştuğu ilk andan itibaren pek çok afet yaşanmıştır. İnsan var olmadan önce ve var olduktan sonra yaşanmış bu afetler dünya üzerinde büyük ve derin izler bırakmıştır (Güngör, 2014, s.5). Doğa kaynaklı afetler, biyolojik faaliyetler, savaşlar, nükleer faaliyetler gibi pek çok olay insanlık tarihinde farklılıklara neden olmuştur. 1 Aralık 2019'da Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan kentinde ortaya çıkan 2019-20 korona virüs (Covid-19) pandemisi de (Wikipedia, 2020a), bu felaketler arasında incelenecek küresel bir sorun olmuştur. Pandemik felaket, herhangi bir Epidemik hastalığın kıta ölçeğinde, hatta küresel ölçekte yayılması hâlidir (Güngör, 2014, s.156).

Korona virüs pandemisi tüm sektörleri etkisi altına almıştır. Korona virüsün etkileri araştırılırken büyük krizlerinin yaşandığı görülmüştür. Sağlık açısından yaşanan krizlerin yanında geniş düzeyli krizlerle karşılaşmıştır. Salgının ekonomiye etkisi araştırıldığında meta-geçişle karşılaşmıştır. Pandeminin aynı anda birden fazla rejime nüfus etmesinden dolayı bir *meta-geçiş* olarak belirtilmiştir. Bu geçiş teorisinde göre teknoloji ve yenilik, pazarlar, iş dünyası, hükümet, davranışlar ve normlar, düzenleyici ve yönetim çerçeveleri ve değişim yolları dâhil olmak üzere çoklu sistem unsurları dikkate alınmalıdır. Bu çoklu parametrelili çalışma şekli bir analize entegre edilir. Bu tarz sistematik değişimler geçerli iki koşulda incelenir; devlet (yönetim ve düzenleme) ve ekonomi (işletme, piyasalar ve finans). Devletler bu çoklu parametreleri uygularken büyük sorunlarla karşılaşmışlardır. Devletlerin hazır olmadığı bir süreçtir. Küreselleşmeye bağlı ilerleyen sektörler en zor kısıtlamaları yaşamışlardır. (Wells vd., 2020). Şekil 1'de çalışmalara göre sorun yaşanan sektörler verilmiştir.

Şekil 1. COVID 19'un etkilediği sektörler.

Bu durumdan en çok etkilenen sektörlerden biri de eğitim sektörüdür. Korona virüs, dünya çapında eğitim sistemlerini etkilemiş, yaygın bir şekilde okulların ve üniversitelerin kapanmasına neden olmuştur (Wikipedia, 2020b). Son 50 yılda, tüm seviyelerde eğitimin sağlanmasında dünya çapında büyük bir büyüme görülmüştür. Korona virüs, bu genişletilmiş ulusal eğitim sistemlerinin karşılaştığı en büyük zorluktur (Daniel, 2020). Bu durum, dünya çapında öğrenci nüfusunun yaklaşık olarak %92'sini (1,576,021,818 öğrenci) etkilemiştir. Amerika'da yapılan bir değerlendirme raporu 3-8 sınıflar arası öğrencilerin matematik becerilerinde ciddi oranda düşüşler yaşandığı yönündedir (Kuhfeld vd., 2020). Bu aksaklıklarının önüne geçmek için UNESCO, özellikle savunmasız ve dezavantajlı gruplara yönelik olarak ülkelerin tedbirler almasını isteyerek, uzaktan öğrenme yoluyla herkes için eğitimin sürekliliğini sağlama konusunda ülkelere destek vereceğini açıklamıştır (Can, 2020, s.12). 20 Mart itibarıyla Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 124 ülkede tüm okullarda ve 11 ülkede belirli bölgelerdeki okullarda örgün eğitime ara verildiği açıklandı (Arık, 2020). Bu açıklamayla eğitim adına yapılacak tüm çalışmalar uzaktan eğitime aktarılmış oldu. MEB yaptığı açıklamayla "öğrencileri dezavantajlı duruma düşürmemek" olarak açıkladığı uzaktan eğitim sürecinin merkezinin televizyon ve internet kanalıyla yürüyeceğini belirtti. Tüm öğrencilerin internet erişimleri için ücretsiz internet sağlanacağı duyuruldu (MEB, 2020a).

Tüm bu açıklamalar daha önceki deneyimlerinde uzaktan eğitimle hiç yüz yüze gelmeyen ilkokullar için farklı bir başlangıç olmuştu. Uzaktan eğitim tüm dünya için olduğu gibi Türkiye için de bir alternatif eğitim yöntemi olarak kullanılmaya başlandı. Uzaktan eğitimin tanımı yapıldığında; dijital ya da yazılı iletişim kaynakları aracılığı ile gerçekleştirilen zaman ve mekândan kaynaklı oluşan sınırlılığı ortadan kaldıran çok çeşitli öğrenme faaliyetini kullanıcılara sunan planlanmış, tasarlanmış bir öğrenme faaliyetidir (Altıparmak vd.,2011, s.320). Uzaktan eğitim Covid-19 pandemisi sonrasında dünya üzerinde eğitimde %100 kullanım oranına ulaşmıştır. Pandemi öncesindeki alan yazın incelendiğinde %80'lik bir kullanım oranına sahip olduğu görülmektedir (Allen ve Seamen,2016'dan akt. Fidan, 2020). Uzaktan eğitimin zorunlu

olarak bu şekilde kullanılır oluşu daha öncesinde böyle bir deneyimleri olmayan öğretmenler için yeni bir başlangıç olmuştur.

Sınıf Öğretmenliği ve Eğitim: “Sen taş, kaya ve mermer dahi olsan, eğer iyi bir terbiyecinin eline düşersen cevher olursun.” Mevlâna tarafından söylenmiş ve öğretmenlik mesleğinin zorluğunu anlatan bir sözdür (Bacanlı ve Aydın, 2018, s.29). Öğretmenlik, öğrenme olgusunun zorluğu nedeniyle çok zor bir meslektir. Öğretmenin görevi öğrenme sürecindeki tüm etmenleri denetlemek ve değerlendirmektir. MEB mevzuatlarındaki tanımıyla sınıf öğretmeni; eğitim vereceği sınıfın düzeyine uygun yıllık, aylık, haftalık ve günlük çalışma planı hazırlayıp; kendisine ayrılan ders saatlerinde bu planı uygulayarak öğrencilere temel vatandaşlık davranışları kazandıran öğretmenlik alanıdır (MEB, 2017). İlköğretimin ilk dört yılında görev yapan öğretmenler sınıf öğretmeni olarak tanımlanır. Çocukların ilk yıllarda karşılaşacakları eğitimin niteliği, gelecekteki başarıları, okula, derslere ve kendilerine karşı tutumları üstünde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle okul öncesi ve ilköğretim döneminde çocukla etkileşimde bulunan kişilerin; öğrencilere sağlıklı bir kişilik kazandırmada büyük rolü olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmen hazırlayacağı eğitim ortamıyla öğrencileri farklı ve unutulmaz deneyimler sunabileceği gibi gelişimini de sınırlandırabilir. Sınıf öğretmeni bilgiyi aktaran kişi değil, bilgiye ulaşma yollarını öğreten kişidir (Senemoğlu, 1984). Sınıf öğretmenliğinin önemi Balcı, 2014’ te nitelikli bir öğretimin amaçlarının saptanması, sınıfta düzen ve disiplinin sağlanması için öğretmene çok büyük bir rol düşüğü şeklinde açıklanır. Sosyal bir sistem olan okulların en stratejik parçalarından biri öğretmendir (Bursalıoğlu, 2005).

Pandemi Dönemi MEB’nin Acil Eylem Uygulamaları: Pandemi döneminde ilk vakanın görülmesiyle Türkiye’de de birçok alanda önlemler alınmaya başlandı. MEB, 12 Mart 2020’de yaptığı açıklama ile 16-30 Mart 2020 tarihleri arasında 2 hafta tatil yapılacağını açıkladı. Milli Eğitim Bakanlığı alacakları önlemler kapsamında ücretsiz olarak sunacakları uzaktan öğrenme sistemiyle dünyada ilk kez ulusal ölçekte özel olarak hazırlanan televizyon ve internet ders programlarıyla model ülke olma yolunda adımlar atıldığını duyurmuştur (MEB, 2020b). Yapılan

bu açıklamadan sonra öğrencilerin ilk bir haftayı evlerinde tatil yaparak ikince hafta olan 23 Mart'ta ise uzaktan eğitime başlayacakları belirtildi. Öğrencilerin alt yapı yetersizlikleri ile ilgili sorunlarına yönelik EBA kullanımında bütün operatörlerden ücretsiz 8 GB internet erişimi imkânı sağlandığı da duyurularak önlemler alınmaya başlandı (MEB, 2020b).

Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından her bir bireyin kullanımına ücretsiz olarak sunulan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur. Günümüz teknolojisinin öğretmen ve öğrencileri sunduğu bu hizmet ile birçok farklı içerik ve uygulamadan faydalanmak mümkün. Bu platformun amacı; bilgi teknolojileri aracılığıyla etkili materyal kullanımını destekleyip teknolojinin eğitime adaptasyonunu sağlamaktır (MEB, 2020c). Bu süreçte aktif olarak kullanılan EBA platformu zaman zaman aksaklıklara neden olsa da öğretmen ve öğrencilere çok büyük kolaylıklar sağlamıştır. Türkiye'de 2012 yılından beri var olan EBA platformu salgın öncesinde de kullanılmaktaydı. Her sınıf seviyesine uygun etkileşimli ve etkileşimsiz pek çok içerik öğrenci ve öğretmenlerin hizmetine sunulmuştur. Her ne kadar tüm öğrenciler ve öğretmenler bu platformdan yararlanmasa da böyle bir platformun varlığı Türkiye'yi çok hızlı bir şekilde uzaktan öğrenme uygulamalarını başlatabilmesini sağlamıştır (TEDMEM, 2020, s.9).

23 Mart tarihinden itibaren EBA TV Kanalı ve EBA Canlı Ders Platformu öğrenciler ve öğretmenlerin kullanımına açılmıştır. Uzaktan eğitim dönemi için özel olarak oluşturulan EBATV İlkokul, ortaokul ve lise kanallarında ders planlarındaki kazanımlar doğrultusunda 20-25 dakikalık dersler hazırlanıp sunulmaya başlamıştır. Bu derslerin sunumu için TRT ile iş birliği yapılarak çekim ve yayın aşaması için protokoller oluşturulmuştur. Derslerin sunan, içerikleri hazırlayan öğretmenler de MEB' te görev yapan öğretmenlerden seçilerek bir eylem planı oluşturulmuştur. Bu kanallarda öğrencilere derslerin yanında etkinlik kuşağı, velilere yönelik programlar da yayımlanarak uzaktan eğitim sürecine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

13 Nisan tarihinde pilot uygulamalar yapıldıktan sonra LGS ve YKS sınavlarına girecek olan 8 ve 12. Sınıflar için oluşturulan dersler 27 Nisan itibariyle anasınıfı, 1.sınıf ve 2.sınıflar hariç diğer tüm sınıflarda uygulanmaya başlandı.

Pandemi Dönemi Okuldaki Eğitim-Öğretim Etkinlikleri: MEB'in ilk dönemde eğitimi EBA TV ile sunmaya çalışmasının ardından canlı derslerin EBA platformlarında tanınmasıyla öğrenciler canlı derslere yönlendirilmiştir. Bu durumla birlikte ilkokul 3 ve 4. Sınıf öğrenci ve öğretmenleri daha önce deneyimlemedikleri bir eğitim şekline adım atmış oldular. Uzaktan eğitim kavramı öğrenciler için anlaşılabilir bir süreçti. Uzaktan eğitim sürecinin başlamasıyla yapılan araştırmalarda gösteriyor ki öğrencilerin yüzde 75'i öğrenmek için yüz yüze iletişime ihtiyaç duyuyorlar (BAU, 2020). Bu bakış açısı nedeniyle sürecin yönetilmesi sırasında ilk zamanlar bir dirençle karşılaşılmıştır. Uzaktan eğitimi yetersiz bulduğu için direnç gösteren veli ve öğrenciler olduğu gibi maddi yoksunluklar nedeniyle sürecin içinde bulunamayan öğrenciler de bulunmaktadır. MEB'in paylaştığı tüm olanaklara karşın içinde bulunduğu koşullar nedeniyle uzaktan eğitime dahi erişemeyen, erişme imkânı olsa bile yine içinde bulunduğu koşullar nedeniyle uzaktan eğitim araçlarını etkin izleyemeyen öğrenciler de bulunmaktadır. Risk altındaki bu grubun izlenmesi ve telafi eğitimi benzeri uygulamalarla desteklenmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır (Arık, 2020). Okullarda normal eğitim gören öğrenciler yanında kaynaştırma eğitimi gören ve özel alt sınıflarda eğitim gören çocuklar için MEB tarafından TV programları, canlı dersler ve online uygulamalar gibi önlemlerin alınması kaçınılmaz olmuş (TEDMEM, 2020, s.73), bu durumla ilgili çalışmalar yürütülmeye başlamıştır. Endonezya'da yapılan bir araştırma gösteriyor ki ülkeler pandemi döneminin başlamasından itibaren birkaç ay içinde ulusal eğitim sistemleri, çevrimiçi yöntemler gibi çözümlere yönelmiştir (Aliyyah ve Rachmadtullah, 2020).

Şüphesiz ki okullardaki en önemli yapı olan öğretmenlerin süreç içinde etkili olması, uzaktan eğitim sürecine olumlu şekilde etki etmektedir. Bu nedenle öğretmenleri uzaktan eğitime hazırlayacak psikolojik ve sosyal çalışmalar okul yöneticileri tarafından desteklenmelidir (Akyavuz ve Çakın, 2020, s.726). Pandeminin ilk günlerinde ilk kez karşılaştıkları bir durum karşısında öğretmenlerin süreci yönetebilmek için psikolojik ve teknik konularda desteklenmesi sürecin doğru yönetilmesine de katkı sağlayacaktır. Nitekim uzaktan eğitim sürecinde en büyük yükün öğretmenlerin omuzlarına olduğunu gören MEB pek çok ulusal ve

uluslararası sertifikalı eğitim programıyla öğretmenlerini desteklemektedir. Pandemi döneminde bu eğitimlere 125 bin öğretmenin katıldığı MEB verilerinde bulunmaktadır (MEB, 2020d).

Bu çalışmanın amacı pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemlere ilişkin öğretmen görüşlerini incelemektir. Bu dönemde öğretmenler yalnız kaldıklarını hissetmiş ve alanda yaşanan sorunlarla baş başa kalmışlardır. Günlük değişen kararlar, daha önce karşılaşmadıkları bir dönemde yapmaları beklenen sorumluluklar onları yıpratmıştır. Yapılan bu çalışmayla öğretmenlerin yaşadıkları sorunların belirlenmesi alanda çalışan yönetici ve politika yapıcılara yardımcı olacaktır. Çünkü öğretmenler yaşadıkları sorunları inceleyen ve düşündüklerini ifade eden çalışmalara ihtiyaç duymaktadır.

Makalenin ele aldığı konu literatür taraması yapıldığında araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Pandemi döneminin anneler üzerindeki etkisi Yılmaz, Mutlu ve Doğanay (2020) ve Usta ve Gökcan (2020) tarafından ele alınırken, öğretmenler üzerindeki etkisi Çakın ve Ayyavuz (2020), Kantos, (2020) ve Fidan (2020) tarafından araştırılmıştır. Başaran (2020) ve Can (2020) pandemi döneminde kullanılmak durumunda kalınan uzaktan eğitim uygulamaları hakkında makaleler yayımlamışlardır. Pek çok oluşum da Türkiye’de uzaktan eğitim sürecine dair pek çok raporlar yayımlamış ve alana katkıda bulunmaya çalışmıştır (ERG, BAU, TEDMEM, 2020).

Bu araştırma ise pandemi döneminde ilkokullarda görev yapmış sınıf öğretmenlerinin öğrenci, veli, uzaktan eğitim uygulamaları gibi durumlarda yaşadıkları zorlukları bularak çözüm önerileri geliştirmeye yöneliktir. Daha önce uzaktan eğitimle ilgili deneyimleri olmayan İstanbul ilindeki farklı sosyo-kültürel yapılarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları bu belirsiz dönemle ilgili fikirleri alınarak, yaşadıkları sorunlara çözüm yolları geliştirmek amaçlanmıştır. Bu doğrultu da bu temel amaca ulaşmak için sınıf öğretmenlerine aşağıdaki sorular yöneltilmiştir.

1. Uzaktan eğitime geçişte hazır bulunuşluk düzeyiniz nasıldı? İlk başta neler hissettiniz?
2. Uzaktan eğitim öğrencilerinizle akademik olarak çalışmalarınızı nasıl yürüttünüz? Uzaktan eğitim platformları olarak tercihleriniz neler oldu?

3. Uzaktan eğitimde akademik çalışmalarınızda hangi yöntemleri kullandınız?
4. Uzaktan eğitimle ulaşabildiğiniz-ulaşamadığınız öğrenciler ve nedenleri?
5. Uzaktan eğitimde öğrencilerinize kültürel ve sosyal destek verebildiniz mi? Nasıl?
6. İlkokullarda uzaktan eğitim nasıl planlanmalı? Şuan uygulanan Hibrit modelle ilgili düşünceleriniz nelerdir?
7. Uzaktan eğitimin öğrencilere kazandırdığı olumlu durumlar nelerdir?
8. Yüz yüze eğitim mi uzaktan eğitim arasındaki tercihiniz ne olurdu? Nedenlerini paylaşır mısınız?
9. Uzaktan eğitim sürecinde velilerin en çok şikâyet ettiği konular ve nedenleri?
10. Uzaktan eğitim sürecinde dijital yetkinliğinizi geliştirmek için neler yaptınız?

Yöntem

Desen

Araştırma nitel araştırma modellerinden betimleyici fenomenolojik desen kullanılarak hazırlanmıştır. Fenomenoloji (olgubilim) araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek ve yansıtabilecek birey ve gruplarla yapılır. Fenomenoloji araştırmaları kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koyamasa da konuyu daha iyi tanıyıp anlamamıza yardımcı olurlar (Büyüköztürk vd., 2018, s.22).

Çalışma grubu

Araştırmada hangi öğretmenlerin seçileceği amaçsal örnekleme seçim modellerinden kriterli örneklem seçim modeli kullanılarak belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasıdır (Büyüköztürk vd., 2018, s.92-93). Öğretmenlerin resmi okullarda çalışması ve sınıf öğretmeni olması kriteri doğrultusunda; araştırmanın çalışma

grubunu Nisan 2020- Ağustos 2020 döneminde 1-4. Sınıflarda derse giren 16 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerle ilgili betimsel özellikler Tablo 1’ de sunulmuştur. Belirlenen dönemde 1, 2, 3 ve 4. sınıflarda öğretmenlik yapmış dörder öğretmenin farklı sosyo-ekonomik bölgelerden seçilmesine dikkat edilmiştir. Öğretmenlerin meslekteki kıdemleri 7 yıldan 25 yıla farklılık göstermektedir. Katılımcıların sorulara verdiği cevaplarla ilgili doğrudan alıntı yapılırken Ö.1.1 şekilde kısaltmalar yapılacaktır. İlk rakam öğretmenin belirlenen dönemde görev yaptığı sınıf seviyesini belirlerken, ikinci rakam o sınıf seviyesinde görüşme yapılan kaçınıcı öğretmen olduğunu belirlemeye yönelik kullanılacaktır. Öğretmenler belirlenirken tamamının daha önceden belirli bir uzaktan eğitim deneyimi olmamasına dikkat edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Betimsel Özelliklerine İlişkin Bilgiler

	Frekans	Yüzde %
Cinsiyet		
Kadın	11	%68,7
Erkek	5	%31,2
Yaş		
25-30	2	%12,5
31-40	12	%75
51-60	2	%12,5
Hizmet Yılı		
1-10 yıl	5	%31,2
10-15 yıl	5	%31,2
16-20 yıl	4	%25
21 yıl ve üstü	2	%12,5
Medeni Hali		
Evli	14	%87,5
Bekar	2	%12,5
Çocuğu var mı?		
Evet	12	%75
Hayır	4	%25

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, pandemi dönemi ve uzaktan eğitimle ilgili olan yerli ve yabancı alanyazın taramasından sonra araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından hazırlanan 15 soru eğitim bilimleri alanında

uzman olan öğretim üyeleri tarafından incelenmiş ve on sorunun kullanılmasına karar verilmiştir. Hazırlanan sorular üç öğretmene sorularak pilot uygulama yapılmış, anlaşılabilirliği incelenmiştir. Yapılan geri dönüşlerle “İlkokullarda uzaktan eğitim nasıl planlanmalı?” sorusuna “Hibrit Model hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusunun eklenmesinin uygun olacağı kanısına varılmıştır. Araştırmada kullanılacak sorularla ilgili etik kurul onayı İstanbul Ticaret Üniversitesinden alınmıştır.

Veri Toplama İşlemi

Görüşmeler çevrimiçi, yüz yüze görüşmeler ve çevrimiçi program kullanılarak yapılan görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce katılımcılara yapılan çalışmanın amacı açıklanmış ve verecekleri bilgilerle ilgili kayıt alınması konusunda gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler sırasında öğretmenlere on soru yöneltilmiştir. Kayıt altına alınan veriler çözümlenmiş ve analiz yapılmıştır.

Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda araştırmacının rolü nicel araştırmalardan farklıdır. Nitel araştırmacı alanda zaman harcayan, katılımcılarla doğrudan görüşen, tecrübelerini toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir. Araştırılan konuyu yakından tanıma ve anlama nitel araştırmalarda önemli yer tutar. Bu yönüyle nitel araştırmaların öznel olduğu eleştirilerini de beraberinde getirir. Bu söylem bir yönüyle doğru kabul edilebilir ancak hiçbir araştırma yüzde yüz nesnellik mümkün değildir (Patton,1990’dan akt. Yıldırım, 1999, s.12).

Kullanılan Analiz Yöntemi

Görüşmelerden elde edilen bilgiler içerik analizi yöntemiyle ele alınmıştır. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan bir tekniktir (Büyüköztürk, 2018). Bu çalışmada içerik analizi, bu yönlerinin yanı sıra birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayacağı biçime dönüştürmesi nedeniyle

tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar analiz edilirken öncelikle ses kayıtları yazıya geçirilmiştir. Metne dönüştürülen cevaplar içerik analizinin temel amacı olan toplanan verileri açıklayabilecek olan kavram ve ilişkilere ulaşmak için veriler üzerinde detaylıca durmuştur. Bu analize öncelikle verilerin kodlanması ile başlanmıştır. Kod, sözcüklerin, cümlelerin yani veriler arasındaki anlamlı kısımların isimlendirilerek sınıflandırılmasıdır (Poyraz, 2018). Kodlama, görüşme soruları ve görüşme sorularına verilen cevaplar üzerinden yapılmıştır. Kodlama işlemi sonrasında, görüşmelere ait uzun cevaplar üzerinden oluşturulan temalarla daha yakından ilgili olan ifadeler seçilmiştir. Tema oluşturma kısaca kodların sınıflandırılmasıdır. Ortaya çıkan kodları genel olarak açıklayan kategoriler ve kategorileri bir araya toplayan temalar belirlenmiştir (Baltacı, 2019). Ayrıca araştırmacılar verilerin çözümlenmesinde gerekli olan kategori ve temaların seçiminde araştırma sorularını temel almıştır. Kodlar, kategoriler ve temalar arasındaki ilişkiler belirlenip, tanımlanarak bulguların yorumlanması sağlanmıştır. Analiz sırasında önce birbirine benzer ifadeler ve birbirine benzemeyen ifadeler belirlenerek temalar belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan görüşme sorularından elde edilen verilerin analiz sonuçları doğrultusunda dört ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalar sırasıyla;

- Sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarla baş etme biçimleri ve duyguları.
- Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakışı
- Uzaktan eğitimin avantajları
- Uzaktan eğitimin dezavantajları olarak belirlenmiştir.

Oluşan bu ana temalar ve ilişkilendirildiği sorular tabloda verilmiştir:

Tablo 2: Katılımcılara sorulan sorulara göre oluşturulan temalar

ANA TEMA	ALT TEMA
Sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarla baş etme biçimleri ve duyguları.	Uzaktan eğitime geçişte sınıf öğretmenlerinin hazır bulunuşluluk düzeyleri ve duyguları. Uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin dijital yetkinliğine faydaları. Uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin izlediği yollar. Uzaktan eğitimde akademik destek açısından kullanılan yöntemler.
Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakışı	Uzaktan eğitimde öğrenciler için kültürel ve sosyal açıdan yapılanlar. İlkokullarda uzaktan eğitim planlanırken dikkat edilmesi gereken noktalar. Hibrit Modelin eğitim sistemimize yansımaları. Uzaktan eğitim-Yüz yüze eğitim
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Uzaktan eğitimin öğrenciler açısından faydaları. Uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenlerinin dijital yetkinliğine faydaları.
Uzaktan Eğitimin Dezavantajları	Uzaktan eğitimde ulaşılabilen ve ulaşılamayan öğrenciler ve nedenleri Uzaktan eğitim sürecinde velilerden gelen şikâyetler

Sınıf Öğretmenlerinin Yeni Durumlarla Baş Etme Biçimleri ve Duyguları

Sınıf öğretmenleri Mart 2020 tarihinden itibaren eğitimini almadığı ve daha önce karşılaşmadığı bir durumla karşı karşıya geldiler. Uzaktan eğitim; eğitim sistemimiz için yeni ve farklı bir tecrübe oldu. Yaptığımız çalışmada sınıf öğretmenlerine “Uzaktan eğitime geçişte hazırbulunuşluk düzeyiniz nasıldı? İlk başta neler hissettiniz?” ve “Uzaktan eğitim sürecinde dijital yetkinliğinizi geliştirmek için neler yaptınız?” soruları sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı süreçle ilgili bir hazırbulunuşluluklarının olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin 13 tanesi kaygı, tedirginlik ve korku hissettiğini ifade etmiştir.

Ö.2.2. *“Hazırbulunuşluk düzeyim bilişim konusunda yeterli biri olamama rağmen düşüktü. ZOOM gibi yöntemleri kullanmıyordum. EBA yı zaten bütün çocuklar aktif kullanamıyor. Bizde bu yüzden kendimizi geliştirmemiştik. Bu yüzden ilk başta çocuklara yetemem diye korktum ve kaygılandım.”*

Ö.3.1. *“Kısa süreli bir ara verme dönemi yaşayanıyımı sanıyordum. Ancak vakalar arttıkça evde kalış süremizin arttığını tedirginlikle izledim. Uzaktan eğitime karşı bir hazır bulunuşluğum yoktu açıkçası. Çevrimiçi uygulamalara bir kez katılmışım. Hastalık sebebiyle tedirgin, öğrencilerime yetemeyeceğim duygusuyla kaygılıydım.”*

Araştırmaya katılan 3 öğretmen ise hazırbulunuşlulukları olmasa da bu süreçle baş edebileceklerine inandıklarını belirtmiştir. Bu öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin 15 yıldan fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Ö.4.4. *“Böyle bir konuda hiçbir ön yaşantım olmadığı için hazırbulunuşluğum yeterli değildi. Ancak ben kişilik olarak kolay adapte olabilirim. Önce durumun kısa süreceğini düşündüm. O yüzden üstesinden gelebiliriz gibi geldi. Kazanımlarını çoğunu bitirmiştik. Ama baktım süreç uzadı. Yine de stres yapmadım aslında. Çocuklarla sağlıklı olduğumuz sürece bunu aşacağımızı düşündüm. Öyle de oldu.”*

Uzaktan eğitime geçişte öğretmenlerin süreç içerisinde kendilerini geliştirmek isteyip istemediklerini öğrenmek, adaptasyonlarını nasıl sağladıklarını anlamak için sorulan soruya öğretmenlerin 14 tanesi bu süreci kendilerini geliştirmek için kullandıklarını belirtmiştir.

Ö.3.2. *“Evet, EBA daki çevrim içi seminerleri aldım mesela. Grafik tablet girdi hayatıma ki daha önce neden kullanmadım dedim kendime. Dersler bitince hep şunu da mı yapsaydık diye sorguladım. Dijital olarak gelişmeye zorladı bizi. MEB teki seminerlerle kendimi geliştirme fırsatı buldum.”*

Ö.2.1. *“Kendimi geliştirmek için hizmet içi eğitimlere katıldım. Kendimi beslemeye çalıştım. Dijital yetkinliğimi arttırmaya çalıştım. Sordum bilenlerden öğrenmeye çalıştım.”*

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 2 tanesi ise sürece uyum sağlamak adına kendilerini geliştirme yoluna gitmemişlerdir.

Ö.1.1. *“Biz geliştireceğimiz kadar geliştik zaten o işi gençler yapsın. Canlı ders araçlarını kullanmak için ZOOM falan işte birkaç video izledim o kadar.”*

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Bakışı

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakış açılarını görmek ve süreci nasıl organize ettiklerini anlamak için 5 soru sorulmuştur. Bu sorular şunlardır:

1. Uzaktan eğitim öğrencilerinizle akademik olarak çalışmalarınızı nasıl yürüttünüz? Hangi kanalları kullandınız?
2. Uzaktan eğitimde akademik çalışmalarınızda hangi yöntemleri kullandınız?
3. Uzaktan eğitimde öğrencilerinize kültürel ve sosyal destek verebildiniz mi? Nasıl?
4. İlkokullarda uzaktan eğitim nasıl planlanmalı? Şuan uygulanan Hibrit modelle ilgili düşünceleriniz nelerdir?
5. Yüz yüze eğitim mi uzaktan eğitimim mi?

Yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin akademik, sosyal ve kültürel olarak öğrencilerine destek vermeye çalıştıkları ancak sosyal ve kültürel destek konusunda yeterli hissetmedikleri görülmüştür. Araştırmaya katılan 1 sınıf öğretmeni velileriyle normal zamanlardan daha çok iletişim kurarak onlara ve çocuklara destek olabildiğini belirtmiştir.

Ö.3.4. *“Çok destek olduğumu sanmıyorum aslında. Çünkü veliler pandeminin ilk zamanları kaygılı, stresli ve çok ilgisizdi. Zaten ilgisiz bir bölgede çalışıyordum. Bu durum iyice tavan yaptı diyebilirim. Dolayısıyla siz yapsanız da geri dönüş olmayınca anlamsız kalıyor. Siz de kendinizi yetersiz hissediyordunuz.”*

Ö.1.4. *“Ne kadar yeterliydi bilmiyorum ama sosyal ve kültürel olarak yüz yüze dönemden daha çok desteklediğimi düşünüyorum. Hep yanlarında oldum.”*

Öğretmenler sosyal ve kültürel olarak eksik hissetseler de akademik olarak ellerinden geleni yaptığını söyledikleri görülmüştür. Tamamına yakınının bu süreçte kullandıkları en etkili yöntemin WhatsApp ile iletişim kurmak olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerden sadece 1 tanesi WhatsApp için zaman ayırmak istemediğini ilave etmiştir. 3. Ve 4. Sınıf öğretmenleri EBA üzerinden yapılan canlı derslerle akademik desteklerini sürdürürken; 1. Ve 2. Sınıf öğretmenleri alternatif platformlarla ve YouTube videolarıyla süreci yürüttüklerini belirtmişlerdir.

Ö.3.1. *“İlk haftalar sadece WhatsApp üzerinden devam ettik. Velilerimle iletişim içindeydik. Görevlendirmelerimizi ve duyurularımızı WhatsApp üzerinden yaptık. Öğrencilere verdiğim etkinliklerin kontrolünü de WhatsApp üzerinden yapmaya çalıştık. Çevrimiçi uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmaya çalıştım bu süreçte. EBA dan canlı derslerim başladı. Öğrencilerimin sadece*

akademik başarılarıyla değil evde geçirecekleri zamanında kaliteli olmasına çaba gösterdim. Belirli gün ve haftalarla ilgili poster afiş ve video çalışmaları hazırladık. Okul rehber öğretmenimizin süreçle ilgili yaptığı bilgilendirmeler olduğunda bunları velilere aktardım. İhtiyacı olan velileri rehberlik servisine yönlendirmeye çalıştım. Bu süreçte öğrencilerime böyle destek olmaya çalıştım.”

Ö.1.1. “Akademik destek vermeye çalıştım ama kültürel ve sosyal destek verdiğim söylenemez. Evdeki çocuklarla uğraşmak gibi sorumluluklarım da vardı. Eşim çalışıyordu. Onlara da destek olmam gerekiyordu. O yüzden akademik destek vermek için uğraştım ama diğerleriyle ilgili bir şey yapmadım.”

Öğretmenler akademik destek verirken kullandıkları yöntemlerden bahsederken ise eğitim siteleri için hazırlanmış videolar, soru-cevap, web 2.0 araçları ve youtube videolarına dikkat çekmişlerdir.

Ö.2.3. “Velilerle görüşmeler sonunda youtube kanalı kurmaya karar verdim. Bir velim bunu yürüttü. Telif falan tüm resmi şeyleri halletti. O kanalı yürüttü benim adıma. Eve materyaller aldım. Alt yapı kurdum yani sanal sınıf için. Video aktarma falan her konuda velilerin desteği çok üst noktadaydı. Haftada 4 video yayınladım yani. Bu şekilde gittik. Her şeyi ilk kez yapıyormuş gibiydim ama çok heyecanlıyım.”

Ö.4.3. “Videolar, sunumlar ve hikâye anlatma tekniklerini yoğunlukla kullansam da karma bir öğretim yaklaşımı kullandım.”

Ö.1.2. “Her çocuğun teknik olanakları yerinde değildi. Veli temsilcimle iş birliği yaparak kaynak kitaplarını evlere dağıttırdım. Kaynaklar üzerinden gitmeye çalıştım. Alt yapı oluştuğu için üzerine çalışmamız daha kolay olacaktı. Youtube videolarından destek aldım. Konuya uygun videolar attım sonra kaynaklardan ve EBA dan bol bol soru çözmelerini sağladım. WhatsApp tan da sürekli soru ve etkinlik paylaşımı yaptım. İmkânı olan 20 kişiye yakın kişiyle EBA dan ölçme değerlendirme sürecini çok güzel hallettim. Benim için en önemli şey ölçme değerlendirme çünkü. EBA dan bunu çok iyi koordine ettim. Raporlardan çocukların neler yaptığını hep gördüm.”

Öğretmenlerin yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimi karşılaştırmaları ve uygulanan planlamalarla ilgili bilgilerini almak için sorulan sorularda ise tamamı yüz yüze eğitimden yana olduklarını ifade etmişlerdir.

Ö.2.1. “Yüz yüze tabi göz göze bakmak, temas etmek çok önemli. Ekran işe ne kadar da olsa soğukluk katıyor.”

MEB tarafından şimdiye kadar yapılan planlamalarla ilgili fikirleri sorulduğunda ise alt yapı eksikliklerinin giderilmeden yapılan

uygulamaların eğitimde fırsat eşitliğine aykırı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin 3 tanesi kendi fikirlerinin çok önemli olmadığını hissettiklerini ve hiç söz hakkı olmadıkları için soruya cevap vermenin de anlamsız olduğunu vurgulamıştır.

Ö.2.2. *“Bence planlama tamamen yanlıştı. Hala da yanlışlık devam ediyor. Önce bilinçsizdik ne olduğunu anlamadık. Bu dönem düzeldi dedik tam veliler de adapte oldu pat diye hibrit modele geçtik. Okula gelmek istemeyen çocuklara da ceza verir gibi çarşamba günü görsel sanatlar, beden eğitimi dersi koydular. Gelmezseniz cezasını çekersiniz gibi oldu. Mecburen okula gelmek zorunda kaldılar.”*

Ö.3.3. *“Şu andaki planlamanın haricinde bir fikrim yok. Zaten bize soran da yok. Yapıyorlar biz de bir şekilde içinde debeleniyoruz.”*

Ö.3.2. *“Bence şöyle planlanmalı. Aynı eğitimi aynı şekilde nitelikli bir şekilde almalı çocuk. Bu onun hakkı. En çok mülteci çocuklarda sıkıntı oldu. Eğitimi onlarında etkin şekilde alması gerekirdi ama kullanamadılar, yani çocuklardan eğitim haklarını almış olduk. Eğitimde fırsat eşitliği falan kalmadı. Bence bu çok önemli bir kayıp. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlarsak ancak o zaman uzaktan eğitimi planlayabilir, dorusunu yanlışını konuşabiliriz. Şimdi iyileştirmeler var ama ilk zamanlar bağlanamayan çocuk yine bağlanmıyor. Uzaktan eğitimle çocuğun eğitim hakkı elinden alındı, ilk dönemde özellikle.”*

Ö.1.2. *“Şuan ki planlama tamamen yanlış bence. Çünkü öğretmen yapayalnız. Her şey öğretmenin ilgisine kalmış. Öğretmeni kadar çocuk gelişebiliyor. Ama hazır paketler olmalı bence. EBA ya yüklenmiş. EBA da eğitici bilgiler çok az. Bence şöyle olabilirdi. TV kanalı kurmaktan daha iyi bir çözüm bence. Soru havuzları ve her konuya uygun çalışmalar havuzda olurdu öğretmenler kullanırdı. Bu açığı ben diğer paylaşım sayfalarından sağladım. Ama ben çalıştım diğerleri yapmadı. Bu da eğitimde fırsat eşitliğini ortadan kaldıran bir şey. Öğretmenin teknolojiyle arası iyi değilse çocuk yarım mı kalsın. Kalmamalı. Toplama mı yapıyorsun EBA sana 20 test sunmalı. Ama etkileşimli testler. Bu şekilde devam ederse ancak eksikliğimiz ortadan kalkabilir. Öğretmenlerden çıkıp devlete sorumluluğu yükler bu ve tüm çocuklar eşit etkilenir.”*

Öğretmenlerden 3 tanesi ise EBA platformunun kullanılabilirliğine ve EBA TV'nin hemen yayına başlamasını çok başarılı bulduklarını, MEB'in bu süreci iyi yönettiğini ve planlamalardan memnun olduklarını dile getirdiler.

Ö.2.1. “Şu anki planlamaları takdir ediyorum. Bence her şey düştü. Süreç iyi planlandı. Şu anki planlamadan memnunum yani. Ama iş veli de ve çocukta.”

Ö.3. “Bence bakanlık her şeyi çok iyi yürüttü. EBA harika bir platform. Orada çok şey yapılabiliyor. O yüzden bence yapılması gerekenler fazlasıyla yapıldı.”

6. soruya sonradan ilave edilen Hibrit Model ve bizim eğitim sistemimizdeki karşılığına ise öğretmenlerin tamamı bu yöntemin uygulanabilir olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 2 tanesi tek faydasının iki gün de olsa çocukları görmenin önemli olduğuna dikkat çekmiş ancak geliştirilmesi gereken tarafları olduğunu vurgulamıştır.

Ö.1.2. “Avantajı var tabii. Korkan ve hiç gelmeyen öğrenciler için planlamayı gruplara bölerek halletmek kolay oluyor. Ama okula gelen çocuk 2 gün geliyor 5 gün yok. Bu açığı doldurmak sadece öğretmenin inisiyatifinde. Ben uğraştım doldurdum ama hiç önemsemeyen de olabilir ki var. Bu model de öğretmenin vicdanına kalmış. Kimi öğretmen diyor ki hiç olmasın. Çocukları zorlamayalım. Ama süreç bitince çocuklar okullara dönecek kimi artıyla kimi eksikle dönecek. Eşit şartlarda devam etmeli her şey. Şöyle olsa daha sağlıklı belki. Çocuk her gün okula gelmeli ama 2-3 saat kalmalı. Böylesi daha kolay yürütülebilir.”

Ö.4.1. “Hibrit çok zorlama bir yöntem mesela. Çocuk iki gün okula gelse ne olur. Diğer çocuklar evde. Gelene ne anlattın, gelmeyen ne durumda her şey karmakarışık. Bunu yürütemiyoruz biz. Uzaktansa tamamen uzaktan yüz yüze yüz yüze olmalı.”

Ö.1.3. “Hibrit çok verimli uygulanamadı ne yazık ki. O yüzden çok tercih edeceğim bir yöntem değil. Sadece tek başına uzaktan eğitim bazı öğrencileri göz ardı ediyor maalesef birkaç gün de olsa okula gelmek o çocukları kazanmamıza neden olabilir.”

Uzaktan Eğitimin Avantajları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitimin öğretmenler, öğrenciler açısından olumlu taraflarını incelemek için iki soru sorulmuştur. “Uzaktan eğitimin öğrencilere kazandırdığı olumlu durumlar nelerdir?” ve “Uzaktan eğitim sürecinde dijital yetkinliğinizi geliştirmek için neler yaptınız?” sorularıyla uzaktan eğitimin olumlu tarafları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öğretmenlerin 3 tanesi öğrenciye hiçbir faydasının olmadığını söylerken diğer 13 öğretmen teknolojik okuryazarlık, sorumluluk bilincinin gelişmesi açısından faydalı olduğunu belirtmiştir.

Ö.1.2. *“Sorumluluk duyguları arttı diye düşünüyorum. Bir de çocuğun dikkat süresi arttı. Eba da sosyalleştiler. Teknoloji okuryazarlığı kazandırdı onlara. Facebook ön yüzü gibi aslında. Arkadaşlarına anket yaptılar. Onlarla iletişim kurdular. Çocuklar teknolojik olarak gelişti ve nasıl olumlu kullanıldığını görmüş oldular.”*

Ö.2.2. *“Bence hiç yoktu. Zaten öğrenecekleri bilgisayarı öğrendiler. Bakanın dediği gibi inanılmaz farkındalıklar oluşmadı. Dijital yeterlilikler gelişmedi. Biz kendimizi kandırıyoruz. Benim sınıf seviyemle de ilgisi yok bence. Çocuklar ZOOM da verilen linke tıklamakla dijital anlamda gelişmez. Gelişmedi de zaten. Olumlu bir yanı yok yani.”*

Öğretmenlerin gelişmelerine olumlu etkileri konusunda ise öğretmenlerin çoğu web 2.0 araçları ve farklı pek çok platformla ilgili öğrenme sağladıklarını belirttiler.

Ö.2.4. *“Çook güzel bir fırsat oldu benim için. eTwinning e kayıt oldum mesela. Oradan projeler yapmaya başladım. Orada neler yapabileceğimi öğrenmeye çalıştım. Online pek çok kursa katıldım EBA üzerinden. Web 2.0 lardan öğrenmek istediklerim vardı. Onlarla ilgili kurslara katıldım. İyi bir fırsat oldu kesinlikle bizler için. Çoluk çocuk, okul ve ev olmuyordu tm bunlar. Buna fırsat buldum en azından.”*

Ö.4.2. *“Oldu çünkü bizde bu süreçte yeni karşılaştığımız durumlara göre neler yapabiliriz diye sorgulamaya; program ve yöntemler araştırmaya başladık. Bunlara uygun materyaller geliştirmeye ve kullanmaya çalıştık. Bu da bizi ister istemez geliştirdi.”*

Uzaktan Eğitimdeki Dezavantajlar

Uzaktan eğitim sürecinde tespit edilen sorunları öğretmen, öğrenci ve veli açısından incelemek için sorulan sorularla görüşler toplanmıştır. Öğretmenler uzaktan eğitime katılamayan öğrencilerin sürecin en olumsuz tarafı olduğunu söylerken bunun teknik yetersizlikler, internet yokluğu, veli sorumsuzluğu ve öğrencilerin uzaktan eğitimi ciddiye almaması olarak tespit ettiler. Velilerin sorun olarak gördüğü şeyler de

teknik yetersizlikler, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmemesi ve birçok çocuğun eğitimi için organize olamadıkları yönündeydi.

Ö.3.1. “Aslında şöyle bir durum var evde bir tane öğrencinin dışında sayı iki veya üç olunca. Evde ayrı zamanlarda hepsinin dersi var her birine yeterli araç gereç yok onlarla ilgilenmek zor, her birinin öğretmeni ayrı bir şey istiyor. Evde sorumlulukları var. Aslında çokta yadırgamıyorum bu durumu. Onları da anlamak gerek diye düşünüyorum”

Ö.1.2. “Teknolojiye ulaşamamak. Süreç uzadıkça çocukların okul ortamını evde sağlamak zor. Ne zaman okul açılacak. Hayatları karıştı aslında. Ev okul birbirine girdi. Velinin kendiyile uğraşacak hali kalmadı. Veli birden çocukla baş başa kaldı. Eğitimiyle de ilgilenmek zorunda kaldı. Öğretmenler sürekli bir şeyler istedi. Evde eğitimi biz yürütemiyoruz şikâyet ettiler. Çocuk artık sizin otoritenizi tanımıyor gibi.”

Ö.4.3. “Uzaktan eğitimde ulaşabildiğim öğrencilerim kadar, ulaşamadığım öğrencilerim de oldu. Bunun en büyük nedeni ise fırsat eşitliğinin sağlanmamış olmasıdır. Öğrencilerimin teknolojiye ve internete ulaşma düzeyleri aynı değildi. 40 öğrencimden ancak 25 ine ulaşabildim.

Öğretmenlere yaşadıkları bu süreçle ilgili ilave etmek istedikleri farklı noktalar olup olmadığı ile ilgili görüşmenin sonunda yapılan konuşmada ise aşağıda belirtilen ifadeler araştırmaya katkı sağlar niteliktedir.

Ö.2.2. “Tüm öğretmenler bu süreçte aynı özveriye göstermedi. Çoğu öğretmen bunu fırsat bilip deyim yerindeyse yattı. Onları çalıştıracağız diye bizim gibi uğraşanlara olan oldu. Öğretmenler iş yapsın diye uğraşırken olan çocuklara da oldu. Sonucu düşünen yok.”

Ö.2.3. “Öğretmenler kendini geliştirmeli. Ben bu süreçte bilmediğim o kadar çok şey olduğunu gördüm ki. Pera diye bir uygulamadan disiplinler arası ödevler gönderdim. Neler yapıyorlar takip ettim. Kod.org faaliyetlerimi arttırdım. Padlet'i online bir panoya çevirdim. Görselleri çocuklar oraya yükledi mesela. Bunu WhatsApp'tan da atabilirler tabii ama çocukların dijital yeterlilikleri artsın istedim. Kaynaştırma öğrencim mesela padlet'e bayıldı. Yani olumlu kısımlarını bulmaya çalıştım bu sürecin.”

Ö.1.2. “EBA soru havuzları artırılmalı. TV'ye yapılan yatırım orada içerik hazırlamak için uğraşılmalı”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sınıf öğretmenlerinin pandemi döneminde uzaktan eğitimle karşılaştıkları ilk andan itibaren nasıl hissettiklerini, süreci nasıl yönettiklerini, uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmek için yapılan araştırmada katılımcılara 10 soru yöneltilmiştir. Bu sorularla belirlenen dört ana tema altında veriler incelenmiştir. Bu ana temalar sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarla baş etme biçimleri ve duyguları, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakışı, uzaktan eğitimin avantajları, uzaktan eğitimin dezavantajları belirlenen ana temalardır.

Sınıf öğretmenlerinin yeni durumlarla baş etme biçimleri ve duyguları temasıyla ilişkili olarak uzaktan eğitimin araştırmaya katılan öğretmenlerin 13'ünde kaygı, korku ve tedirginlik duygularına neden oldukları görülmüştür. Katılımcıların kaygılanmalarına neden olan durumların öğrencilere yeterli olamamak, öğrencilerin akademik ve psikolojik olarak zarar görebilecek olmaları gibi nedenlerdir. Öğretmenler pandemi süreci başlar başlamaz uzaktan eğitimle ilgili bir ön öğrenmeleri olmadığı için kendilerini yetersiz hissetmişler ve yapabilecekleri şeyleri planlamakta zorluk çekmişlerdir. Bu bulgular Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından ortaya çıkarılan bulgularla benzerlik göstermektedir. Yine Azerbaycan, Gürcistan, Irak Nijerya, Birleşik Krallık ve Nijerya' daki öğretmen görüşleri alınarak yapılan araştırmada öğretmenlerin kendilerini bu sürece hazır hissetmedikleri ve öğretmenlerin bu konuda desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Doghonadze v., 2020). Katılımcıların 14 tanesi yeni durumlarla baş etme yöntemlerinin geliştiğini ve kendilerini geliştirmek için uzaktan eğitimi bir fırsata dönüştürdüklerini söylemişlerdir. MEB öğretmenlere yönelik hazırlanan mesleki gelişim kurslarının uzaktan eğitimle yapıldığını ve öğretmenlerin bu eğitimlere katılımlarının çok yüksek olduğunu belirtmiştir (MEB, 2020c).

Öğretmenlerin çoğunluğu kolay ulaşabilir olması nedeniyle bu süreçte yaptıkları gelişim faaliyetlerinin kolaylığına vurgu yapmışlardır. Fidan (2020) ve Usta vd. (2016) tarafından yapılan araştırmalarında bu görüşü destekler nitelikte bulgulara ulaştığı görülmüştür. TEDMEM (2020) hazırladığı raporda öğretmenlerin süreci yönetmek ve bu süreci

desteklemek için çaba harcadıkları dile getirilmektedir. MEB ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) işbirliğinde hazırlanan “Öğretmenlerin Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Uzaktan Eğitim Süreçlerinde Tasarım ve Yönetim Becerilerinin Geliştirilmesi Eğitimi Kursu” Ekim 2020 itibarıyla yaklaşık 150.000 öğretmen tarafından tamamlanmıştır (ERG, 2020a). Bu durumda gösteriyor ki öğretmenleri bu süreci doğru yönetmek için kendilerini geliştirmeye çalışmışlardır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakışının değerlendirildiği sorularla katılımcılara uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları yöntemler, uzaktan eğitim, hibrit modelde eğitim ve yüz yüze eğitim hakkında düşündükleri ve uzaktan eğitimin yönetilmesi hakkında sorular yönetilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler uzaktan eğitimle ilgili olumlu taraflar olduğunu belirtse de yüz yüze eğitimin yerini tutamayacağını belirtmişlerdir. Ancak böyle bir durumda öğrenciler için en az hasarla süreci atlatmamıza fırsat sağladığı için uzaktan eğitimin destekleyici yönüne vurgu yapmışlardır. Fidan, (2020) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır.

Pandeminin ilerleyen dönemlerinde okullarda uygulanan hibrit modelin ise uzaktan eğitimden çok daha sıkıntılı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler hibrit modelde öğrencilerin bölünmesinin ve akademik tüm etkilerden uzak kaldıkları dönemin çok uzun olmasının olumsuzluğuna dikkat çekmişler ve bu durumun kendilerini çok zorladığını belirtmişlerdir. BAU (2020) raporunda da araştırmaya katılan öğretmenlerin %81'i yüz yüze eğitimden yana olduklarını belirterek bu sonucu destekler nitelikte bir sonuca dikkat çekmiştir. Yılmaz, Mutlu ve Doğanay (2020) verileri de bu bulgularla paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler uzaktan eğitimden önce çok sık kullanmadıkları EBA platformunu faydalı bulmaktadır. Uzaktan eğitim boyunca konu anlatımlarını, soru havuzunu, ödev verirken sıklıkla kullandıklarını ifade etmişlerdir. MEB'den (2020d) alınan veriler de bunu kanıtlar niteliktedir. MEB 1 milyon 30 bin 516 öğretmenin bu süreçte EBA' yı aktif kullandığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 3 ve 4. Sınıf olmayanların canlı dersleri çok nadir olarak alternatif platformlardan yürüttükleri görülmüştür. Kantos (2020) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır.

Katılımcılardan iki tanesi bu süreci kendi ders anlatımlarını youtube kanalına yükleyerek yönettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını bu süreçte en yoğun olarak whatsApp iletişim kanalını kullandıklarını ifade etmiştir. Ödev gönderme, ödev kontrol etme, veli ve öğrencilerle psikolojik destek konuşmaları yapma konusunda whatsApp iletişim ağının en çok istifade ettikleri yanı olmuştur. Çin’ de yapılan bir araştırmada öğrencilerin psikolojik olarak süreçten etkilenme düzeyleri incelenmiş ve intihar eğiliminin artmasına yönelik verilere rastlanmıştır (Zhang vd., 2020). Bu nedenle öğretmenlerin çevrimiçi araçları kullanarak yaptıkları psikolojik desteğinde yerinde olduğu görülmektedir. Kültürel etkinlikleri ve görsel sanatlar dersindeki etkinlikleri gösterip yaptırma yöntemiyle yaptırmak için çalışmaların videolarını paylaşmayı whatsapp iletişimiyle yürüttüklerini dile getirmişlerdir. (World Bank, 2020). Atalay (2020) tarafından yapılan araştırmalardan bu dönemde whatsApp iletişiminin çok önemli yer tuttuğunu ifade edilmektedir

Uzaktan eğitim sürecinde canlı ders yapan öğretmenlerin tamamı uzaktan eğitimin yüz yüze derslerden çok daha zor ve planlama gerektiren bir sistem olduğunu belirtmişlerdir. Yüz yüze eğitimde sınıf içi etkileşimle zaman çok daha hızlı ve verimli geçerken uzaktan eğitimdeki tüm planlama öğretmene kalmaktadır. O süreyi doğru yönetmek ve dikkati uzun süre derste tutmak öğretmenin sorumluluğundadır. Bu süre içerisinde öğretmenlerin daha çok soru-cevap, hazır anlatım videoları ve slaytlarla yürüttüklerini belirtmişlerdir. İlk başlarda düz anlatım kullansalar da sonrasında bunun ne kadar verimsiz olduğunu gören öğretmenler bu yöntemden uzaklaştıklarını ifade etmişlerdir. Bakioğlu ve Çevik (2020)’ de yaptıkları araştırmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Öğretmenlerin tamamına yakını akademik destek konusunda elinden gelen gayreti gösterdiğini belirtirken sosyal, psikolojik ve kültürel anlamda yetersiz kaldıklarını hissetmişlerdir. Bu durumun öğretmenlerin de kendi içinde buldukları süreci psikolojik olarak nasıl yönettikleri ile ilgisi olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin tamamına yakını bu süreçle duygusal olarak başa çıkmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Pandemi döneminde eğitimde kalite; sadece öğrencilerin öğrenme çıktıları ile değil, süreç içindeki sosyal ve duyuşsal başarılarıyla da ilişkilendirilmektedir (Zhu ve Liu, 2020, s. 3).

Uzaktan eğitimin avantajları konusunda yöneltilen soruları katılımcılar öğrenciler açısından teknolojik okuryazarlığın kazanılması, sorumluluk bilincinin gelişmesi olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenler ise kendi gelişimleri için zaman ayırmasının sürecin olumlu katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerden üç tanesi sürecin olumlu tarafının olmadığını dile getirse de diğer tüm öğretmenler dijital açıdan kendilerini geliştirmenin gerekliliğinin her gün tekrar tekrar ortaya çıktığı bu günlerde uzaktan eğitimin faydalarını belirtmişlerdir. Aktan (2007) tarafından yapılan araştırmada bu gerekliliği ortaya koyar niteliktedir. Yine öğrencilerin sorumluluk duygularının geliştiğine dair ortaya koyulan bulgular, BAU (2020) tarafından hazırlanan uzaktan eğitim raporunda da veliler açısından öğrencilerin değerlendirildiği bulgularla benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Uzaktan eğitimin dezavantajları konusunda elde edilen bulgular ise literatürde ortaya konan sorunlarla benzerlik göstermektedir. Katılımcı öğretmenler uzaktan eğitimin böyle bir dönemde yapılması gereken en doğru şey olduklarını gördüklerini ancak uzaktan eğitimde “eğitimde fırsat eşitliği” ilkesinde bahsetmenin pek mümkün olmadığını ifade etmişlerdir. Türkiye EBA platformu, EBA TV kanalları, canlı ders atamaları gibi pek çok farklı seçenekle en az hasarla süreci yönetmeye çalışsa da teknolojik alt yapının yeterli olmayışı, öğrencilerin tamamının veli desteğini farklı sebeplerle bulamayışı (çocuk sayısının fazla oluşu, pandemi döneminde çalışmak zorunda oluşu) eksikliklere neden olmuştur. TEDMEM (2020) hazırladığı raporda, ülkelerin eğitim politikalarını yüz yüze eğitime göre hazırlanışını uzaktan eğitime ani bu dönüşün çok hızlı ve etkili şekilde uygulanamamasına neden olduğunu ortaya koymaktadır. Raporda dezavantajlı öğrencilerin eğitimden bu kadar uzun süre ayrı kalmalarının ilerde çok önemli sorunlara neden olabileceği gerçeğine dikkat çekmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerde ülkemizde pek çok etnik kökenden öğrenci bulunduğunu, bu öğrencilere ulaşmak normal şartlarda zorken şimdi imkânsız hale geldiği gerçeğine dikkat çekmiştir. Yapılan araştırmalar 2019-2020 eğitim öğretim döneminde Suriyeli öğrencilerin okullaşma oranının 684 bin 919’a yükseldiğini ortaya koyarken bu sayının ilkokullarda yoğunlukta olduğuna dikkat çekiliyor. Tekin (2020)’e göre uzaktan eğitim sürecinin başlamasıyla eğitim kanallarına erişmekte zorlanan Suriyeli öğrencilerin

okullaşma oranlarında pandemi döneminde düşüş olabileceğine dikkat çekiliyor. Nitekim araştırmaya katılan öğretmenlerde benzer sorunları dile getiriyor. Öğretmenler bilgisayar, televizyon gibi donanımlara erişmekte zorlandıkça derslerden zamanla kopmuş ve ulaşamayan öğrencilerin genelde Suriyeli öğrenciler olduğuna dikkat çekmiştir. Bu bulgular Sintema'nın (2020) yaptığı çalışma ile de benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların üzerinde durulmasını istedikleri en önemli konu da EBA platformu içerisindeki içerik havuzunun genişletilmesine yöneliktir. İlkokullar için yeterli soru havuzunun oluşturulmasının uzaktan eğitim için faydalı olacağına dikkat çekmişlerdir. Öğretmenler bu süreçte çok fazla sorumluluk altında kalmalarının kendilerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca değişen pek çok karardan kendilerinin habersiz oluşundan rahatsız olduklarını belirtirken son anda istenen belgelerin zaten süreç yeterince zorken yüklerini arttırdığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin uzaktan eğitimden etkilenen en önemli yapılardan biri olduğu göz önünde tutularak alınan kararlarla ilgili kendilerinin de fikrinin alınmasını önemsediklerini dile getirmişlerdir.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan veriler ışığında gelecekte konu ile ilgili yapılacak araştırmalara önerilerde bulunmaktadır.

Araştırmacılara;

- Bu araştırmanın katılımcıları devlet okullarına bağlı çalışan sınıf öğretmenleri arasında yapılmıştır. Araştırma farklı branşlarda da yapılarak zenginleştirilebilir.
- Türkiye eğitim sistemine Covid-19 pandemisinin etkilerinin araştırılması önem arz etmektedir.
- Covid-19 salgınında maddi durumu elverişli olan öğrenciler ve maddi durumu yeterli olmayan öğrencilerin eğitimlerinin karşılaştırılmasının yapılması gerekmektedir.

- Ülkemizdeki mülteci öğrencilerin çokluğu düşünüldüğünde, uzaktan eğitim süreçlerinden nasıl etkilendiklerinin araştırılması gerekmektedir.
- Öğretmenlerin dijital yeterliklerinin ve gelişime açık olup olmamalarının eğitime etkisinin araştırılması gerekmektedir.

Öğretmenlere;

- Uzaktan eğitimle geçirilen süreç bizlere eğitimcilerin sürekli yeniliklere açık olması gerekliliğini bir kez daha göstermiştir. Bu nedenle öğretmenliğin sürekli yenilenme ve gelişim gerektiren bir meslek olduğu unutulmamalıdır.
- Öğretmenler dijital yetkinliklerini arttırmalı derslerinde kullandıkları yöntem ve teknikleri zamanın şartlarına göre planlamalıdır.
- Uzaktan eğitimde web 2.0 araçları, etkileşimli uygulamalarla dersler zenginleştirilerek dersler planlanmalıdır.

Müdürlere;

- Okul müdürleri de öğretmenler kadar çağın getirdiği yenilikleri takip etmeli ve öğretmenlerine rehberlik etmelidir.
- Birinci öncelikleri öğrencilerin fırsat eşitliği ilkesine ters düşmeden eğitim ortamlarına dahi edilmesi olmalıdır.

Bakanlığa;

- Tüm öğrencilerin aynı teknik donanımlara sahip olması sağlanmadan uzaktan eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden bahsetmek mümkün olmadığından; öğrencilerin eşit şartlara sahip olması sağlanmalıdır.
- Hibrit modelin eğitim sistemimize adaptasyonunda öğrencilerin devam durumları isteğe bağlı şekilde yönetilmemelidir. Küçük yaş gruplarında hastalığın bulaş riskinin az olduğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin devamsızlıklarının alınarak eğitim ortamlarına dâhil edilmesi için ciddiyetini arttıracaktır.
- EBA TV yayınları okullarda aktif olarak derslere giren öğretmenlerce takip edilerek; verilecek izleme görevleri ya da

izlenen konuyla ilgili derste devam çalışmalar yapılması suretiyle derslere adapte edilmelidir.

- EBA TV derslerinin içerik geliştirici ekipleri gibi EBA platformu için içerik hazırlama ekipleri kurulmalı ve EBA platformundaki konu anlatım, etkinlik ve soru havuzlarının sayısı arttırılmalıdır.
- Öğretmenlerin çağın koşullarına ve öğrencilerinin gelişim adımlarına uyum sağlamak adına her yıl bakanlığımızın belirleyeceği sayıda eğitime katılmaları zorunlu hale getirilmelidir.

EXTENDED ABSTRACT

**Problems Encountered by Classroom Teachers
During the Pandemic Period and Solutions**

*

Banu Ergüç Şahan– Hanifi Parlar
İstanbul Ticaret University

The aim of this study is to examine the opinions of teachers about the problems faced by classroom teachers during the pandemic period. The research is aimed at developing solutions by finding the difficulties experienced by classroom teachers who worked in primary schools during the pandemic period in situations such as students, parents, distance education applications. It was aimed to develop solutions to the problems they experienced by taking the ideas of the classroom teachers working in different socio-cultural structures in Istanbul, who had no previous experience in distance education, about this uncertain period they lived. In this direction, the following questions were asked to the classroom teachers in order to achieve this basic aim.

1. What was your level of readiness for the transition to distance education? How did you feel at first?
2. How did you carry out your studies academically with your distance education students? What were your preferences as distance education platforms?
3. Which methods did you use in your academic studies in distance education?
4. Students you can or cannot reach through distance education and their reasons?
5. Were you able to provide cultural and social support to your students in distance education? How?
6. How should distance education be planned in primary schools? What are your thoughts on the current hybrid model?
7. What are the positive aspects of distance education for students?

8. What would be your choice between face-to-face education or distance education? Can you share your reasons?
9. What are the most common complaints parents complain about in the distance education process and their reasons?
10. What did you do to improve your digital competence during the distance education process?

The research was prepared by using descriptive phenomenological design, one of the qualitative research models. The sample of the study was determined by purposive sampling method. In line with the criteria of the teachers participating in the research working in public schools and being classroom teachers; The working group will be 1-4 in the period of April 2020-August 2020. It consists of 16 classroom teachers who teach in classes. In the specified period, attention was paid to the selection of four teachers from different socio-economic regions, who taught in the 1st, 2nd, 3rd and 4th grades. The seniority of teachers in the profession varies from 7 to 25 years. The data of the study were obtained through semi-structured interview questions prepared by the researchers after the relevant literature review. The results obtained were analyzed by content analysis method. The data were analyzed under four main themes determined by these questions. These main themes are primary school teachers' ways of coping with new situations and their feelings, primary school teachers' view of distance education, advantages of distance education and disadvantages of distance education. According to the results of the research, classroom teachers drew attention to the ineffectiveness of "Hybrid Model Education" practices for students and teachers. Another point that classroom teachers emphasize is on expanding the content pool within the EBA platform. The following suggestions are noteworthy as a result of the research. In the adaptation of the hybrid model to our education system, the attendance status of the students should not be arbitrarily managed. EBA TV broadcasts are followed by teachers who actively attend classes at schools; It should be adapted to the lessons by the follow-up tasks to be given or the follow-up studies on the subject being watched. Content preparation teams should be established for the EBA platform, such as the content developer teams of EBA TV courses,

and the number of lectures, activities and question pools on the EBA platform should be increased.

Kaynakça / References

- Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M. and Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the COVID-19 pandemic period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90-109.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D. ve Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme bilgi sistemleri. XI. *Akademik Bilişim Kongresi*.
- Atalay, F. (2020). <http://www.pervinkaplan.com/detay/ogretmenler-anlatiyor-derse-katilan-az/13227> web adresinden 26 Aralık 2020 tarihinde alınmıştır.
- Akyavuz, E. ve Çakan, M. (2020). Covid-19 Salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Aktan, C. C. (2007). Yüksek öğretimde değişim: Global trendler ve yeni paradigmlar. C. Can Aktan (Ed.), *Değişim çağında yükseköğretim*. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını. <http://www.canaktan.org/egitim/global-trendle/aktan-trendler.pdf>
- Arık, B. M. (2020). <https://www.egitimreformugirisimi.org/turkiyede-koronavirusun-egitime-etkileri-i/> web adresinden 16 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- Bacanlı, H. ve Aydın, B. (2018). *Yetkin öğretmen sınıf yönetimi*. İstanbul: Akay.
- BAU (2020). BAU Uzaktan eğitim raporu. <https://bau.edu.tr/ha-ber/15707-bauzaktan-egitim-raporu> web adresinden 20 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitim etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.

- Bursalıoğlu, Z. (2005). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (13. Baskı). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk. Ş., Kılıç Çakmak. E., Akgün. Ö., Karadeniz. Ş. ve Demirel. F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*,6(2), 11-53.
- Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49(1), 91-96.
- Doghonadze, N., Aliyev, A., Halawachy, H., Knodel, L. and Adedoyin, A. S. (2020). The degree of readiness to total distance learning in the face of COVID-19-Teachers’ View (Case of Azerbaijan, Georgia, Iraq, Nigeria, UK and Ukraine). *Journal of Education in Black Sea Region*, 5(2), 2-41.
- ERG (2020) <https://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-raporu-2020-ogretmenler/> web adresinden 26 Aralık 2020 tarihinde alınmıştır.
- Fidan. M. (2020). Covid 19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24- 43.
- Güngör, H. (2014).http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/acilyardimveafetyonetimi_ao/deavad.pdf 13 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- Kantos, Z.E. (2020, Ağustos). *Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili düşünceleri*. 8. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi. Çorum.
- Kuhfeld, M., Tarasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E. and Lewis, K. (2020). *Learning during COVID-19: Initial findings on students’ reading and math achievement and growth*. NWEA.
- MEB (2020a). <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-23-Martta-baslayacak-uzaktan-egitime-iliskin-detaylari-anlatti/haber/20554/tr> web adresinden 15 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2020b). www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim...acikladi/.../tr web adresinden 27 Aralık 2020 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2020c). <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497> 15 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2020d). <http://www.meb.gov.tr/ogretmenler-icin-de-uzaktan-egitim-basladi/haber/20667/tr> web adresinden 27 Aralık 2020 tarihinde alınmıştır.

- MEB (2017). *Özel öğretim kurumları yönetmeliği* https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/15095220_YZEL_YYRETYM_KURUMLARI_YYNETMELYYY_20.6.2017-30102.pdf web sitesinden 07.02.2021 tarihinde alınmıştır.
- Senemoğlu, N. (1984). *Sınıf içi öğretmen davranışları üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış araştırma raporu). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: implications for STEM education. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-6.
- TEDMEM. (2020). *COVID-19 sürecinde eğitim: uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri*. (TEDMEM Analiz Dizisi 7). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Tekin, A. (2020). *Suriyeli mültecilerin okullaşma oranı*. <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2020/05/26/uzaktan-egitim-suriyeli-ogrencilerin-egitimden-kopma-riskini-artiriyor> web adresinden 26 Aralık 2020 tarihinde alınmıştır.
- Usta, S.Y. ve Gökcan, H. N. (2020). Çocukların ve annelerinin gözünden Covid-19. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 187-206.
- Usta, N. D., Durukan, Ü. G. ve Hacıoğlu, Y. (2016). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmeni adaylarının “teknoloji” algıları. *Journal of Computer and Education Research*, 4(7), 24-46.
- Yılmaz, E., Mutlu, H. ve Doğanay, G. (2020) *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Palet Yayınları.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 12.
- Wells P., Abouarghoub W., Pettit S. and Beresford A., (2020). A socio-technical transitions perspective for assessing future sustainability following the COVID-19 Pandemic. *Sustainability: Science, Practice and Policy*, 16(1), 29–36.
- Wikipedia. (2020a). *2019-20 koronavirüs pandemisi*. https://tr.wikipedia.org/wiki/2019-20_koronavir%C3%BCs_pandemisi, web adresinden 15 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.

- Wikipedia. (2020b). *Impact of the 2019–20 coronavirus pandemic on education*. https://en.wikipedia.org/wiki/Impact_of_the_2019%E2%80%9320_coronavirus_pandemic_on_education, web adresinden 15 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- World Bank (2020). *The world bank education global practice guidance note: re-mote learning&COVID9*.<http://documents1.worldbank.org/curated/en/531681585957264427/pdf/Guidance-Note-on-Remote-Learning-and-COVID-19.pdf>.adresinden 17 Ekim 2020 tarihinde alınmıştır.
- Zhu, X. and Liu, J. (2020). Education in and after Covid-19: Immediate responses and long-term visions. *Postdigital Science and Education*, 2 , 695-699. doi:10.1007/s42438-020-00126-3
- Zhang, L., Zhang, D., Fang, J., Wan, Y., Tao, F. and Sun, Y. (2020). Assessment of mental health of Chinese primary school students before and after school closing and opening during the COVID-19 pandemic. *JAMA Network Open*, 3(9), 1-4 . doi:[10.1001/jamanetworkopen.2020.21482](https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.21482)

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

- Ergüç Şahan, B. ve Parlar, H. (2021). Pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemler ve çözüm yolları. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(40), 2375-2407. DOI: 10.26466/opus.883814.